
Pochodeň k přemýšlení

Pochodeň k přemýšlení

RESPEKT

12.1.2009, rubrika: Komentáře, strana: 14, | autor: PETR TŘEŠŇÁK
Glosa

Velké činy v lidských dějinách mají obvykle jedno společné - bývají hodné následování.

Můžeme o nich vyprávět dětem a těšit se pohledem na to, jak se vidí v roli pilotů RAF bojujících proti Hitlerovi, vzdorují převaze silou ducha jako Mahátmá Gándhí nebo se stavějí na odpor bolševikům s vervou Lecha Walesy.

S odkazem Jana Palacha (od jehož smrti uplyne 19. ledna čtyřicet let) je však potíží - navzdory jeho mimořádnému významu v českých dějinách i zaslouženému státnímu vyznamenání pro studenta, který obětoval svůj život, aby probudil národ, se dětem jako následováníhodný vzor jen tak snadno doporučit nedá.

Demonstrační politická sebevražda má vždy dvě tváře. Jednu hrdinskou a budící obdiv, druhou plnou otázek a pochybností o smyslu, etické oprávněnosti, skrytých důvodech, psychickém zdraví. Švédský herec Per-Axel Arosenius se upálil před finančním úřadem, protože nesouhlasil s výší daní, které měl zaplatit. Italský homosexuální spisovatel Alfredo Ormando shořel na protest proti diskriminaci gayů v katolické církvi. Chilský horník Sebastian Acavedo se upálil, protože mu Pinochetovi tajní unesli děti. A téměř dvě desítky dalších lidí tyto tři v posledním půlstoletí následovaly kvůli svému nesouhlasu s vietnamskou, jugoslávskou i iráckou válkou nebo agresí Sovětského svazu ve svých zemích.

Můžeme se vůbec shodnout na tom, kdo z nich udělal smysluplný čin a kdo zahodil svůj život? Pravděpodobně ne. Palachova oběť však představovala v době počínající normalizace tak burcující morální gesto a o dvacet let později navíc její odkaz přivedl mladé lidi znovu do ulic, že na jejím společenském významu panuje v zásadě shoda.

Přesto v leckom z pamětníků i mladých lidí dnes vyvolává Palachův čin řadu soukromých pochybností. Skupina studentů z pražské Filozofické fakulty **UK**, která nyní ke 40. výročí jeho upálení připravila výpravný sborník textů a dalších materiálů, se rozhodla na ně nehledat společnou odpověď a ponechat osud odvážného studenta jako volné pole pro různé názory. To je to nejlepší, co se dá s Palachem udělat - ne jej napasovat do jednoznačné škatulky s nápisem hrdinství, ale spíše využít toho, že jeho příběh nese mimořádný potenciál k probouzení základních společenských otázek. Kdy je správné nadřadit veřejný zájem tomu nejdražšímu, co máme? Jaké cesty smíme použít? Na odpovědích se nemusíme shodnout, mnohem důležitější pro budoucnost totiž je, aby pochodeň této diskuse nevyhasla.